

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Заместник-министър на земеделието и храните

6/19/2025

X 93-3144/19.06.2025

Signed by: Habibe Husnieva Topuklieva

ОДОБРИЛ,

19.6.2025 г.

X

Д-Р ГЕОРГИ ТАХОВ
МИНИСТЪР НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ
Signed by: Georgi Shterev Tahov

ДО

МИНИСТЪРА НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Д-Р ГЕОРГИ ТАХОВ

ГОДИШЕН ДОКЛАД

за дейността на Националното звено за контакт на **Република България** по Мрежата за
предупреждение и сътрудничество на Европейската комисия, за периода
от 1 януари до 31 декември 2024 г.

I. Законодателство и структура

2024 г. беше година, в която Европа се изправи пред множество предизвикателства, но въпреки това постигна значителен напредък в безопасността на храните. Като част от инструментите за безопасност на храните в далечната 1979 година беше създадена Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF), за да се осигури обмен на информация между страните членки в подкрепа на бързите действия и реакции на органите по безопасност на храните в случай на рискове за общественото здраве, произтичащи от хранителната верига.

Днес RASFF има над 45-годишна история и играе важна роля в Европейската система за безопасност на храните и фуражите. Чрез високоскоростен обмен, денонощно наблюдение и тясно сътрудничество между държавните институции, Мрежата осигурява един от най-надеждните уеб-базирани канали за информация в хранителната верига. В годините Мрежата обхваща все по-голям спектър от хранителни инциденти от различно естество, както също и се надгражда с дейностите за които предоставя среда за бързи и навременни мерки, така че да обхване цялата агрохранителна верига, в т. ч. и здравето на животните и хуманното отношение към тях. В съответствие с по-широката стратегия на Комисията за опазване на общественото здраве и подобряване на безопасността на храните Мрежата се превръща в единна Мрежа за предупреждение и сътрудничество (ACN) на нивото на Съюза, която представлява инструмент за обмен на информация във връзка с установени опасности и несъответствия по цялата агрохранителна верига между държавите-членки на Европейския съюз посредством онлайн платформа, наречена iRASFF. Платформата се състои от няколко специализирани модула, които ще бъдат представени подробно в раздел II, както също и една независима мрежа – Мрежата за борба с измамите по агрохранителната верига.

II. Мрежа за предупреждение и сътрудничество (ACN)

Мрежата за предупреждение и сътрудничество ACN (ACN = RASFF + AAC + FFN + PHN+AWN+PAN) представлява инструмент за обмен на информация във връзка с установени опасности и несъответствия по цялата агрохранителна верига между държавите-членки на Европейския съюз посредством онлайн платформа, наречена iRASFF, която обхваща:

Създаването на Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) се основава на разпоредбите на член 50 от Регламент (ЕО) 178/2002 и обхваща всеки пряк или косвен риск за човешкото здраве, произтичащ от храни, материали предназначени за контакт с храни и фуражи. На по-късен етап с член 29 от Регламент (ЕО) № 183/2005 обхвата на Мрежата се разширява, така че да обхваща сериозни рискове за здравето на животните и за околната среда, произтичащи от фуражите.

Система за административна помощ и сътрудничество (AAC)

Системата за административна помощ и сътрудничество на Европейската комисия е създадена с цел осигуряване на проверка на съответствието със законодателството в областта на фуражите и храните и правилата за опазване здравето на животните и хуманното отношение към тях. С влизането в сила на Регламент (ЕС) 2017/625 („Регламент за официалния контрол“) е създадена мрежата от органи за връзка за целите на Системата за административна помощ и сътрудничество, както е предвидено в Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/1715 на Комисията за установяване на правила за функционирането на системата за управление на информацията за официалния контрол и нейните системни компоненти („Регламент IMSOC“).

Мрежа/модул за борба с измамите по агрохранителната верига (FFN)

Мрежата FFN предоставя на държавите членки възможност за обмен на информация и сътрудничество на доброволен принцип по въпроси, свързани с нарушения на европейското законодателство в областта на агрохранителната верига, в съответствие с правилата, установени в Регламент (ЕС) № 2017/625, с цел противодействие на измамите по агрохранителната верига.

Мрежа/модул за здраве на растенията (PHN)

Посредством Мрежата PHN се докладват рисковете, свързани със здравето на растенията и продукти за растителна защита, попадащи в обхвата на Регламент (ЕС) № 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията за случаите, които са установени на

територията на Общността /вътрешни прихващания/. Модульт стартира работата си през месец септември 2022 г. и за 2023 година, чрез него са разпространени 128 броя уведомления.

Мрежа за домашни любимци (PAN)

През октомври 2024 г. Комисията стартира Мрежата за домашни любимци (PAN), специализирана мрежа за административна помощ и сътрудничество, насочена към справяне с несъответствията, свързани с домашни любимци, включително предполагаеми измами и незаконна търговия. PAN подобрява сътрудничеството, комуникацията и координацията между органите на държавите членки на ЕС, като засилва усилията за справяне с тези проблеми.

Мрежа за хуманно отношение (AWN)

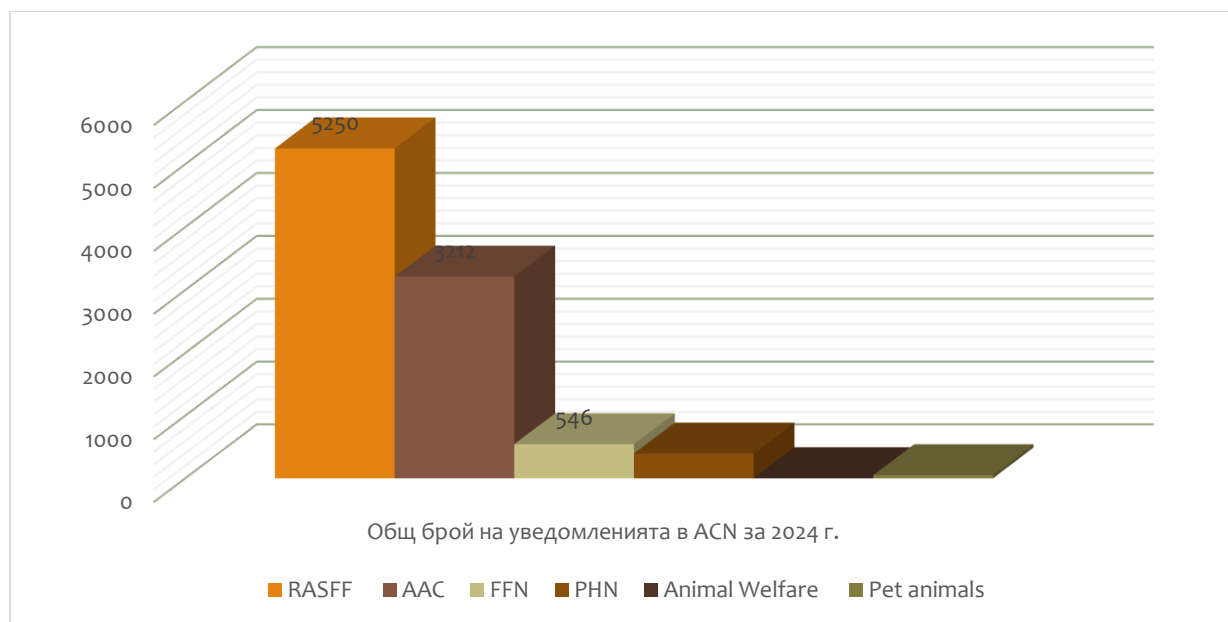
Мрежата за хуманно отношение към животните (AWN) беше създадена, за да подобри сътрудничеството и споделянето на информация между държавите членки по случаи на хуманно отношение към животните. Мрежата се фокусира върху осигуряването на хуманно отношение през целия жизнен цикъл на животните, от отглеждането и транспортирането до клането. Тя е проектирана с мисъл за продуктивни животни, поради което беше решено да се съхраняват уведомленията за хуманно отношение към котките и кучетата в собствена, специализирана мрежа. AWN позволява на държавите членки да поискат подкрепа и да обменят знания за най-добри практики, с цел хармонизиране на стандартите за хуманно отношение към животните в целия ЕС. Тя функционира съгласно съществуващите разпоредби, обхващащи защитата на животните по време на транспортиране и клане, както и директиви, определящи минимални стандарти за селскостопанските животни.

За периода от **01.01.2024 г. до 31.12.2024 г.**, общият брой входящи уведомления в платформата iRASFF, разпространени от звеното за контакт на Европейската комисия към звената за контакт на държавите членки, е 9460 броя, което е със 713 броя повече в сравнение с регистрирания брой през 2023 година или това е с около 8 % ръст на обема на нотификациите в Мрежата.

Тенденцията по нарастване на броя на уведомленията, които се регистрират в Мрежата за предупреждение и сътрудничество“ през последните четири години се запазва, за сметка на лек спад в обема на уведомленията, които се регистрират в Мрежата

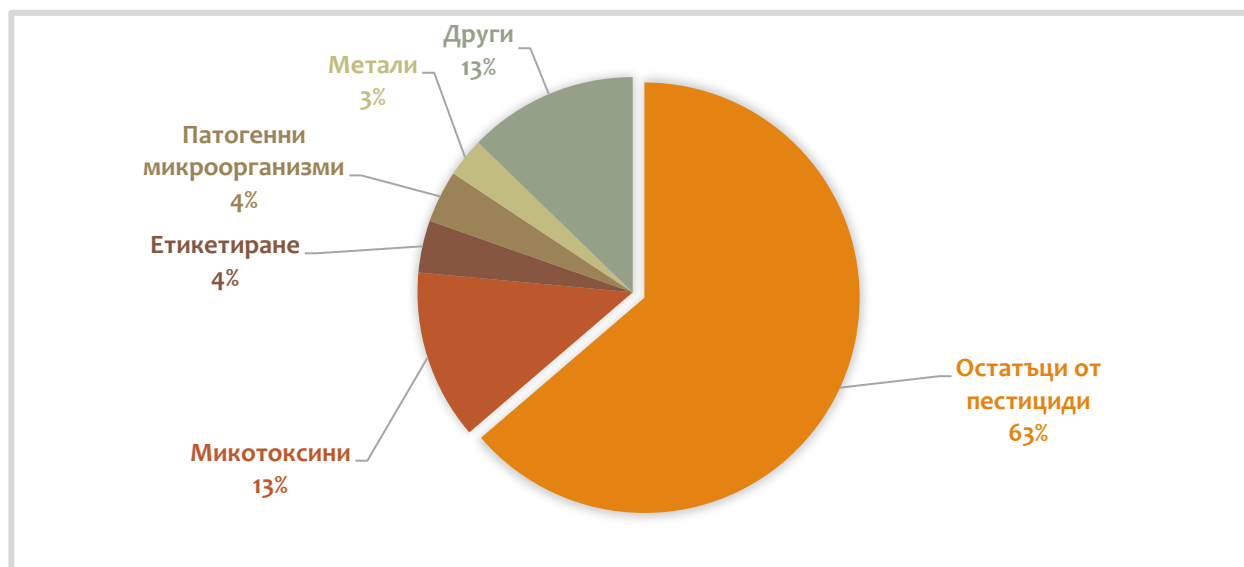
за борба с измамите по агрохранителната верига, дължащ се на дейността на новите два модула за животни (графика 1).

Графика № 1: Разпространени уведомления в зависимост от риска, който представляват и Мрежата, в която се класифицират

През 2024 г. секторът на плодовете и зеленчуците представлява (Графика 2) 16% от общия бр. на уведомленията (1479) в ACN, което ги прави най-често докладваната категория от всички продукти. Повечето от случаите (около 66%) включват възможни рискове за здравето, включително опасности като остатъци от пестициди, микотоксини, патогенни микроорганизми, метали, замърсители на околната среда и други замърсители. Остатъците от пестициди, както и в минали години, са най-често съобщаваният проблем, като портокалите, лозовите листа, мангото и чушките се появяват последователно в множество известия. Хлорпирифос, ацетамиприд и диметоат се очертават като най-разпространените остатъци от пестициди, засягащи различни пресни продукти. Случаи на замърсяване с лозови листа се съобщават често с повече от 10 остатъка от различни пестициди (32 известия). Следват известия за микотоксини, като най-често съобщаваните са афлатоксини в смокини и охратоксин А в стафида.

Графика № 2: Процентно разпределение на установените несъответствия в сектора на „плодовете и зеленчуци“

По показател „нотифицираща страна“ и тази година в класацията на първо място с най-голям обем създадени уведомления се нарежда Германия, следвана от Холандия и Италия, като България се нарежда на девето място сред държавите-членки с най-голям обем обработени случаи. По отношение на вида на уведомленията, през 2024 година най-голям брой от уведомленията са класифицирани като „пратки отхвърлени на граница“ (1665), следвани от случаите за информация (1288) и за внимание (1279).

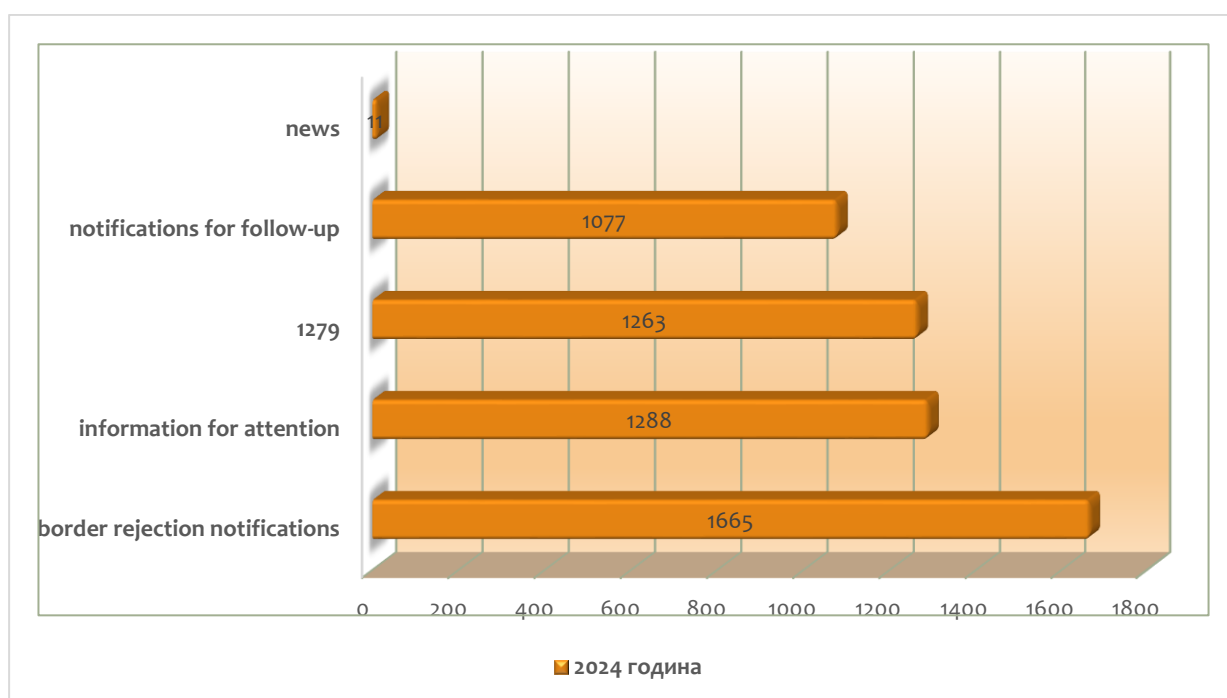
Общата статистика сочи 5250 бр. уведомления в рамките на Мрежата RASFF, като 5% от случаите обхващат нередности в сектора на фуражите и 3% са установените несъответствия при пластмасови кухненски прибори и съдове.

По отношение на уведомленията, разпространени в Мрежата за борба с измамите по агрохранителната верига FFN се наблюдава спад с 1/3 от обема на регистрираните случаи, заради внедрените два нови модула за животни. Генерираните случаи са общо 546 бр. за посочения период, което е с 27% спад на случаите спрямо регистрираните през изминалата календарна година. В допълнение са идентифицирани 1335 бр. уведомления в ААС и 1959 бр. уведомления в обхвата на RASFF, като евентуално резултат от умишлено поведение. Повече от половината случаи са свързани с нерегламентирана търговия с домашни любимци или т. нар. „сив сектор“, след тях се нареждат уведомленията за установени нередности, свързани с документални неточности, липса или

фалшифицирана/непълна документация, неправилно етикетирание, и др. Държавите с най-голям брой случаи са Германия, Холандия, Румъния, Словакия и др., Р. България има 100% отговорени и предоставени данни на постъпили 115 бр. запитвания. Общо към Комисията са били изпратени 550 бр. запитвания, от които 521 бр. са без отговор.

В зависимост от класификацията, уведомленията се разпределят, съгласно илюстрацията в графика № 3

Графика № 3: Общ брой по видове на разпространените уведомления от Европейската комисия по Мрежата за предупреждение и сътрудничество на ЕК

От горепосочените цифри може да се заключи, че прогресивно се увеличава броят на уведомленията за пратки отхвърлени на граница, създадени в рамките на Мрежата, както и случаите за насочване на вниманието.

1. Платформа iRASFF

Уеб базираното приложение iRASFF представлява ефективен инструмент за обмен на информация между компетентните държавни контролни органи, относно предприетите мерки в отговор на сериозни рискове, настъпили при храни или фуражи; измами с храни; материали и предмети, предназначени за контакт с храни, рискове, свързани със здравето

на растенията, животните и хуманното отношение към тях. Този обмен на информация дава възможност за бързи реакции, навременни действия и координиран подход на държавите членки спрямо заплахите за общественото здраве. Ефективността му се осигурява от опростена структура, състояща се от идентифицирани звена за контакт на Европейската комисия, Европейския орган за безопасност на храните (EFSA) и държавите членки, обменящи данни по ясен и структуриран начин. Платформата iRASFF беше многократно актуализирана през 2024 година, за да отговори на законодателните изисквания и да гарантира прозрачност и проследимост при вземането на решения от страна на компетентните органи.

Основен акцент в надграждането на iRASFF през изминалата година, освен отстраняване на технически проблеми в работата с платформата, беше финализиране на процеса по разширяване, включващ внедряване на модулите за здравето на животните, както и внедряване на нов софтуер, който се очаква да допринесе за подобряване на функционалността и ефективността на платформата IRIS – корпоративна платформа за управление на кризи, която ще обхване и iRASFF. Друго нововъведение е все по-активното използване на изкуствения интелект в помощ при анализа на постъпващата информация. Някои от предстоящите проекти, които са част от този координационен механизъм, включват IMERA, ECURIE и EWRS, и iRASFF NT.

По отношение на платформата RASFF WINDOW, нейното преминаване към ново ниво на дигитализация, позволява директна връзка със системата TRACES NT и инструмента за екстракция на данни и анализи Qlikview, а информацията от всички панели може да бъде извлечена и във формат xls., което е голямо улеснение при изготвянето на анализи, доклади и друга статистическа информация. Към момента обаче някои от новите инструменти все още не функционират.

Общият брой уведомления в платформата iRASFF по които Република България е предприела действия като нотифицирана и нотифицираща държава, за периода от **01.01.2024 г. до 31.12.2024 г., е 467 бр. уведомления**. Разпределението на уведомленията е както следва:

Входящи уведомления през 2024 г. :

- сектор „Храни“ – **156** уведомления (61 уведомления за несъответствие; 5 уведомления за информация за насочване на вниманието; 48 уведомления за информация, по отношение на която е необходимо проследяване; 41 уведомления за предупреждение, 1 за отхвърляне на граница);
- сектор „Фуражи“ – **9** уведомления;
- сектор „Здравеопазване на животните“ – **57** уведомления в PAN насочени към Р. България, от които 32 бр. за предприемане на последващи мерки и 5 уведомления, постъпили по AWN, от които 1 бр. за последващ контрол.

Изходящи уведомления през 2024 г. :

- сектор „Храни“ – **11** уведомления (7 уведомления за несъответствие; 4 уведомления за информация за насочване на вниманието) и едно запитване;
- сектор „Фуражи“ – **3** уведомления;
- сектор „Граничен контрол“ – **226** (127 бр. уведомления за пратки, отхвърлени на границата и 99 бр. уведомления за несъответствия (т.нар. „non-compliance“).

Наблюдава се значителен спад в броя на уведомленията в сектор „граничен контрол“, за разлика от общата тенденция в тази категория на непрекъснато нарастване. Налице е слабо увеличаване в броя на случаите, при които България е получател или създател на уведомленията, което изисква време и ресурси за предприемане на мерки, провеждане на разследване и отчитане на резултатите от Единното звено за контакт и звената за контакт в компетентните ведомства.

2. Система за административна помощ и сътрудничество (ААС)

Служи за обмен на информация между компетентните органи на държавите членки и Комисията при извършване на официален контрол и/или за предприемане на ефективни последващи действия, в съответствие с дял IV на Регламент (ЕС) № 2017/625. Административната помощ може да включва предоставяне на информация и документи, извършване на разследвания и съвместни проверки на място и е важен инструмент за максимална ефективност на наличните ресурси в държавите членки.

През отчетния период, общият брой на уведомленията в система ААС за целия ЕС се запазва почти без промяна с 3212 бр. случаи, при 3166 бр., регистрирани през 2023 година. Най-общо докладваните случаи са свързани с подозрения за злоупотреби, липса на задължителни документи, неправилно съхранение, замърсяване на околната среда, проучвания за установяване на измамни практики и др. Както при ACN и тук най-голям обем от случаите засягат сектора на плодовете и зеленчуците, следван от този на диетичните храни и добавките, храните от животински произход и др.

Според показателя „регистрирано закъснение за изготвяне на отговор“ в изпълнение на процедурите и механизмите за работа с RASFF **България не присъства** в нито един напомнителен списък с отворени разговори (red bell list).

3. Мрежа за борба с измамите по агрохранителната верига (FFN)

Мрежата FFN предоставя на държавите членки възможност за обмен на информация и сътрудничество на доброволен принцип по въпроси, свързани с нарушения на европейското законодателство в областта на агрохранителната верига, в съответствие с правилата, установени в Регламент (ЕС) № 2017/625, с цел противодействие на измамите с храни. Нарастването на случаите на измами с храни на ниво ЕС изисква адекватни и навременни мерки за оптимизиране на системата за контрол и своевременно укрепване на способността ѝ да оценява на ранен етап потенциалната уязвимост от измами в различни части от веригата на доставка на храни и способността на националните органи да откриват и предотвратяват потенциални измами.

От 2024 г. на ниво ЕС е въведена нова терминология и категоризация на съмненията за измами в хранително-вкусовата промишленост. Те се основават на Европейския комитет по нормализация (CEN) и Комитета по Кодекс за системи за инспекция и сертифициране на вноса и износа на храни (CCFICS). Индикаторите за измами в хранително-вкусовата промишленост се категоризират в три основни вида: манипулиране на продукти, манипулиране на записи и други несъответствия, които са допълнително описани в подкатегории.

3.1 Координиран план за действие за откриване на измамни практики при търговията с кучета и котки (домашни любимци) – CCpets.

Случаите, свързани с нелегалната търговия с кучета и котки заемат голяма част от дейността по Мрежата през последните 3 години. От 2024 г. същите вече се регистрират в специализираните модули – **Мрежата за домашни любимци и Мрежата за хуманно отношение към животните**. През 2024 г. се забелязва лек спад в броя на регистрираните

случаи спрямо предходната календарна година и са били създадени 259 бр. нотификации. Сред десетте най-популярни трети държави на произход на животните на челните места са Сърбия, Украйна и Турция, като нотифициращи държави – тези при които са установени най-много злоупотреби при търговията с дом. любимци са Словения, Германия, Холандия, Италия и други. Регистрираните нередности най-вече са свързани с документални несъответствия, липсващи документи в TRACES, липсващи ваксинации, микрочипове и др. През 2024 г. по Мрежата за борба с измамите по агрохранителната верига към **Република България** са отправени общо 115 уведомления, от които 53 за внимание и 62 за отговор.

В Мрежата FFN няма уведомления, по които от страна на България да не са предприети действия и да не е предоставен отговор.

*Случаите, свързани с нелегалната търговия с кучета и котки заемат голяма част от дейността по Мрежата през последните 3 години. От 2024 г. същите вече се регистрират в специализираните модули – **Мрежата за домашни любимци** и **Мрежата за хуманно отношение към животните***

3.2. Координиран план „Златна рибка“ (GoldFish). Планът има за цел да установяване на измамни практики с рибни продукти. Държавите-членки са приканени да засилят своята бдителност по границите и да подложат на засилен контрол стоките риба и рибни продукти, с цел предотвратяване на установените нелоялни практики и засилване на контролните дейности в Съюза. Дадено е предложение усилията да се насочат към замразените рибни филета (етикетирани стоки), като например съомга, пангасиус, треска, скариди и др. Пробовземането може да бъде извършвано на граничните контролни пунктове (ГКП) за период от два месеца в активен сезон, който да обхваща едногодишна кампания, на базата на оценка на риска. Лабораторен и контролен метод, който се предлага от страна на Комисията би могъл да е TBD/W/P. Контролните органи които планират официален контрол на базата на оценка на риска следва да имат фокус в тази област, също и бизнес – индустрията да е насочена към предотвратяване на измамните пратките бе призова на DG SANTE. **Планът не е навлязъл в същинската си фаза и все още е на**

етап планиране. През 2024 г. ще бъдат проведени технически срещи за обсъждане и вземане на решение с всички представители на FFN относно обхвата и методологията на действието, като същинския контрол ще се проведе през 2025 г., за период от една година.

Изминалата календарна година постави началото на нов координиран план за разследване на злоупотреби под името **GoldFish**. Този план за контрол има за цел да проследи и да оцени несъответствията при търговията с риба и рибни продукти в Съюза и с това да ги минимизира. Българският компетентен орган е предоставил съгласие за участие в координираните действия на солидарен принцип, с което се присъединява към другите държави членки в борбата им с нерегламентираното предлагане, етикетиране и представяне на храни, които не отговарят на изискванията на законодателството на Съюза. Планът е фокусиран върху необработени продукти, замразени, филетирани и друг вид етикетиран риба и рибни продукти. Подборът на видовете риба е извършен въз основа на направени проучвания от EUROSTAT, както и на база събрани данни от платформата IRASFF и се свежда до:

- ✓ пангасиус (*Pangasius hypophthalmus*);
- ✓ атлантическа треска (*Gadus morhua*) и
- ✓ бяла тигрова скарида (*Litopenaeus vannamei*).

Предвижда се и извършването на лабораторни анализи по следните показатели:

- ✓ неправилно декларирано нетно тегло на продуктите;
- ✓ недекларирано или неправилно обявено водно съдържание;
- ✓ недекларирана или неправилно обявена употреба на вложените добавки

Фактическата работа по плана се очаква да стартира през четвъртото тримесечие на 2025 година.

3.3 Финални данни и равностетна по приключил координиран план „От кошерите” (From the hives)

Броят на уведомленията, свързани със съмнения за злоупотреби с мед в ACN, остава забележим (52) в сектор, който остава силно контролиран (4813 контрола са извършени в държавите членки през 2022 г. върху 10392 оператора от ЕС). Проблемът с манипулирането на меда чрез разреждане с външни захари остава основната причина за уведомленията, свързани с измами, както е показано в координираните действия на ЕС, проведени през 2021-2022 г. Прекомерното съдържание на хидроксиметилфурфурал (НМФ), индикатор за качеството на меда (възраст, неправилни условия на съхранение или прегряване), също е сериозен проблем. Има малко уведомления за несъответстващо етикетиране, особено по отношение на състава и здравните твърдения, свързани с меда от

манука. Съобщават се и случаи на естествени токсини като пиролизидинови алкалоиди и граянотоксини, както и наличието на лечебни вещества (напр. силденафил и тадалафил), свързани с потенциален риск за здравето.

III. Заключение

През отчетната 2024 година бяха предприети и извършени следните дейности:

1. Беше предоставен **достъп** до платформата iRASFF, за създаване и преглед на уведомления в системата на **36 бр. служители** на компетентните звена за контакт.
2. Взето е участие в проведени **работни срещи** със звеното за контакт на Европейската комисия;
3. Бяха изготвени **доклади** с представяне на актуална информация на седмична база относно дейностите и уведомленията, разпространени в Мрежата за предупреждение и сътрудничество;
4. Беше осигурено **гладко и безпроблемно функциониране** на Мрежата за предупреждение и сътрудничество на национално ниво.

IV. Бъдещи стъпки за оптимизиране работата в Мрежата за предупреждение и сътрудничество

1. Внедряване и използване на изкуствения интелект в анализа на данните, регистрирани в Мрежата ACN; Спазване на одобрените документални процедури на Европейската комисия за работа в Мрежата ACN;
2. Стриктно спазване, от страна на Единното звено за контакт и компетентните звена за контакт на България, на утвърдените със Заповед РД 09-813/13.10.2020 г. на министъра на земеделието, храните и горите „Правила за работа със системата за управление на информацията относно официалния контрол и нейните компоненти“;
3. Участие във всички планирани и/или извънредни работни срещи и заседания на Звеното за контакт на Европейската комисия и звената за контакт на държавите членки;
4. Провеждане, при необходимост, на работни срещи с компетентните звена за контакт на България по Мрежата от всички ангажирани институции;
5. Поддържане на изградената структура в Системата за администриране на достъпи до платформата iRASFF;
6. 8. Обучение и работа с новите компоненти на платформата iRASFF;

7. 9. Участие в предстоящи планове за контрол на нивото на Съюза по тематични области обхванати от Мрежата за борба с измамите по агрохранителната верига;
8. 10. Изготвяне на подробни седмични доклади с актуална информация относно дейностите и уведомленията в Мрежата ACN;
9. 11. Изготвяне на годишен доклад за работата на звената за контакт на Република България в Мрежата ACN;
10. 12. Осигуряване на дежурство за работа в Мрежата за предупреждение и сътрудничество в непрекъснат режим „24/7“, с цел гарантиране на непрекъснат, ефективен и навременен обмен на информация.

Линк за директен достъп до информацията на страницата на МЗХ:

<https://www.mzh.government.bg/bg/politiki-i-programi/politiki-i-strategii/politiki-po-agrohranitelnata-veriga/sistema-barzo-preduprezhdenie-za-hrani-i-furazhi-rasff/>

16.6.2025 г.

X

Стефан Бурджев

Заместник - министър

Signed by: Stefan Ivanov Burdzhev